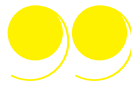

به نظر من، رهبر انقلاب از یک وضعیت واقعی صحبت می کنند. مدنظر رهبری زنی است که قدرت انتخاب دارد و این انتخاب گری منجر می شود به اینکه هم در فضای خانوادگی و هم در فضای اجتماعی آن رویکردی را که فطرتش و عقلانیتش نزدیک تر است انتخاب کند

الگوی سوم واقعیت یا انتزاع

گزارش نشست تأملی بر بیانات رهبری حول هویت زن در انقلاب اسلامی

سیده نرگس حسینی

فعال حوزه زنان

انقلاب اسلامی کرد. در ابتدای نشست، زهرا دانش طلب، پژوهشگر اندیشکده افرا به بررسی پژوهش های انجام شده در حوزه زنان و در ادامه دکتر حمیده طائب عضو هیأت علمی دانشگاه تربیت مدرس، دکتر فاطمه دلاوری پژوهشگر فرهنگ و فلسفه و معصومه زورمند پژوهشگر حوزه زنان به بیان دیدگاه های خود پرداختند که خلاصه ای از آن را در این گزارش می خوانید.

در سال های اخیر رهبر انقلاب درباره ویژگی های هویتی الگوی سوم زنان مسلمان نکات جدیدی مطرح کردند که ابعاد ماهیتی آن بیشتر روشن شد. به نظر می رسد اجرای الگوی سوم زن مسلمان فاصله زیادی با ساختارهای فعلی جامعه دارد. در جهت مشخص کردن این الگو و ایجاد گفتمان الگوی سوم زنان مسلمان در جامعه، اندیشکده افرا اقدام به برگزاری نشستی با موضوع بیانات رهبری حول هویت زن پس از

باشند. در سخنرانی اخیر رهبری به این نقش فراتر نیز اشاره کرده اند، آنجا که درباره انتخابات صحبت می کنند. امام خمینی نیز به این موضوع اشاره کرده اند که زنان در مقدرات اساسی کشور بیش از مردان نقش دارند.

معصومه زورمند: در بحث الگوی سوم یک نگاه فرمولی به موضوع نباید داشته باشیم. زمانی که ما درباره دوگانه زن آگاه و فعال و وزن منفعل صحبت می کنیم باید بتوانیم شاخص های زن الگوی سوم را به دست آوریم. زنان در طول جنگ تحمیلی نقش جدی برعهده داشتند اما با گذشت زمان این نقش متناسب با شرایط جامعه همچنان پررنگ نمانده است. جنس چالش ها و مشکلات دنیای مدرن و حاکمیتی نیازمند نگاه زنانه است چرا که آن نگاه چند بعدی که خانم های ما می توانند داشته باشند، مردها ندارند. در بحث های حاکمیتی ساختار باید به این نتیجه برسد که نگاه زنانه می تواند بسیاری از مسائل را حل کند. به طور مثال در بسیاری از مجامع ولایی اسم خانم دباغ می آید اما مردان او را نمی پذیرند و به عنوان الگو قبول ندارند و استثنای می دانند. خانم دباغ همسر و فرزندانش را گذاشتند و فرمان امام را اجرا کردند. در صحبت های اخیر رهبری در دو سال گذشته در دیدار با زنان مباحثی مطرح شد که برخی آنها را تکراری دانستند و برخی به صحبت های مهم رهبری در خصوص مباحث حقوقی بانوان یا فعالیت های سیاسی بانوان توجه نکردند و فقط به کار کردن آقایان در خانه تقلیل داده شد، متأسفانه، زن مسلمان ایرانی در جریان مشروطه در نهضت تنباکو همواره نقش فعالی در تاریخ ایران داشته اند. اما نقش زنان در حال حاضر مانند طول تاریخ کامل نشده است.

خرافات که دوستان نادان و آخوند های بی اطلاع از مصالح مسلمین ایجاد کرده بودند، رها کردند. یعنی امام در اینجا دو تیپ مانع را مطرح کردند، یکی دشمنان و دیگری متحجرین که همان نفی الگوی شرقی و غربی زن می شود. بنابراین ما شاهد تحقق الگوی سوم زن بوده ایم ولی بنا به دلایلی هنوز در لایه گفتمان و ادبیات و فراقیری به طور شایسته وارد نشده است.

دکتر فاطمه دلاوری: درباره الگوی سوم زن به نظر من، رهبر انقلاب از یک وضعیت واقعی صحبت می کنند. مدنظر رهبری زنی است که قدرت انتخاب دارد و این انتخاب گری منجر می شود به اینکه هم در فضای خانوادگی و هم در فضای اجتماعی آن رویکردی که فطرتش و عقلانیتش نزدیک تر است را انتخاب کند. کما این که در تاریخ داریم؛ همان گونه که در شاهنامه، فرانک مادر فریدون را می بینیم که همزمان با پرورش فرزندش، او را برای آینده ایران تربیت می کند یا برخی مادران شهدا را می بینیم که آگاهانه از ابتدا فرزندشان را در یک مسیری تربیت می کنند. در تاریخ نیز امام حسین (ع) را می بینیم که واقعه کربلا را به زیباترین شکل کارگردانی می کنند. اما آن کسی که آن پیام را به دیگران می رساند و جنگ نرم را رهبری می کند، حضرت زینب (س) است. پس نقش زنان لزوماً شبیه مردان نیست. باید به این موضوع توجه کنیم که نباید انواع زنان را از دایره الگوی سوم خارج کنیم و فقط آن زنانی که دکتری دارند، استاد دانشگاه هستند و ۶ بچه دارند در دایره الگوی سوم قرار بگیرند. اینگونه ما این الگو را خیلی محدود کرده ایم. زنان هر کاری که مردها انجام می دهند را می توانند انجام دهند، اما به نظر من زنان کاری واری آن می توانند داشته

و محدودیت هایی است که تعیین کننده چگونگی تحقق الگوی سوم و تنوع بروز آن است. حضرت زهرا به عنوان الگو و قله هستند و بقیه قرار است شبیه به ایشان بشوند. در ادبیات قرآنی درباره الگو این گونه بیان شده است «صَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِّلَّذِينَ آمَنُوا الْفِرَاتُ فِرْعَوْنُ». بار ویکرد الگوی سومی اگر نگاه کنیم، همسر فرعون خودش مادر نشده است یا حضرت مریم که در نقش همسری نبودند ولی قرآن اینها را به مثابه الگو معرفی می کند. بنابراین حضرت زهرا، سیده نساء العالمین به مثابه قله و دارای جمیع نقش ها هستند و بقیه ذیل این الگو قرار دارند. هر قدر که افراد توانایی داشته باشند به این الگو نزدیک تر می شوند. به این ترتیب، وجه متمایز و اصل در الگوی سوم زن، هویت هدفمند و توحیدی اوست که زن مجاهد مسلمان را اساساً الگوی غربی و شرقی متفاوت می کند. از سویی، متأسفانه همان رفتاری که برخی با سیره اهل بیت دارند با الگوی سوم هم دارند. به تعبیر شهید مطهری نگاه سیرگونه دارند نه سیره ای. یعنی در سیره قالب زنی نیست، اصول شناسی می شود و مطابق با تغییرات زمانه طبق اصول حرکت می کنیم اما در نگاه سیرگونه نگاه می کنند که حضرت زهرا به طور مثال چند سالگی ازدواج کردند یا چند فرزند داشتند یا خانه شان کجا بود و به دنبال اجرای دقیق این ظواهر و جزئیات هستند. حال با این اوصاف، الگوی سوم از زمان انقلاب و دفاع مقدس محقق شده است.

امام خمینی در وصیتنامه شان به دو گروه از زنان افتخار می کنند؛ گروه اول زنانی که در دفاع مقدس مشارکت نظامی داشتند و گروه دوم زنانی که در پشت جبهه به دفاع مقدس کمک کردند. امام در این جامی فرمایند: زنان شجاعانه خودشان را از قید

زهرا دانش طلب: با بررسی مراکز پژوهشی که در حوزه زنان کار می کنند متوجه شدیم، که بیشتر این مراکز با مدیریت مردانه بدون در نظر گرفتن جزئیات روحی و فیزیکی و ذهنی بانوان و بیشتر با تفکر مردانه مدیریت می شود و موضوعات بررسی شده در حوزه زنان نیز از این امر متأثر می شود. این موضوعی است که باعث شده تفکر سنتی یا شرقی در حوزه بررسی موضوعات زنان غلبه پیدا کند، به طوری که حضور خانواده و زن خانه دار بدون در نظر گرفتن ابعاد اجتماعی بیشتر دیده شود. گروه دیگر از زنان که در پژوهش های مرتبط با زنان شرکت می کنند در تفکر مدرن یا فمینیسم گرفتار شده اند که با ویژگی ها و ساختار جامعه ایرانی مطابقت ندارد و طبیعتاً نمی تواند بر شخصیت زنان در جامعه ایرانی غالب باشد. از نظر رهبری شخصیت والای زن هنوز آن طور که باید و شاید در جامعه ترسیم نشده است. ایشان وضعیت کنونی زنان مسلمان ایرانی را به رغم توسعه حضور اجتماعی، دارای حد متوسطی از پیشرفت می دانند و معتقدند زنان ایرانی هنوز در اول راه پیشرفت قرار دارند. رهبر انقلاب تأکید می کنند که نگاه اسلام به زن نقطه قوت آن است چرا که عروج معنوی فارغ از جنسیت است. در دیدگاه رهبر معظم انقلاب در درجه اول، این زنان هستند که باید برای حل مشکلات قشر خودشان اقدام کنند. به همین دلیل به دنبال ایجاد گفتمان الگوی سوم در جامعه هستیم.

دکتر حمیده طائب: اشتباه رایجی که درباره الگوی سوم در جامعه وجود دارد، این است که تصور می شود این الگو مانند یک کارخانه قرار است افراد مشابه را قالب بزند و تحویل جامعه بدهد، که قطعاً این طور نیست. شرایط زمانی و مکانی، امکانات و استعدادها